

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ

(оглядова довідка за матеріалами преси,
Інтернету та неопублікованими документами
за листопад 2018 року)

24 листопада Україною та світом вшановано *жертв Голодомору 1932–1933 років*. 85-ті роковини трагедії пройшли під гаслами «Україна пам'ятає – світ визнає» та «Ми пам'ятаємо! Ми сильні». У 85 країнах світу відбулася загальнонаціональна хвилина мовчання та міжнародна *акція «Запали свічку пам'яті у своєму вікні»*, яка стартувала 1 вересня та завершилася 24 листопада в Києві. Загальнодержавні жалобні заходи за участі представників органів державної влади та місцевого самоврядування, громадськості, духовенства та іноземних гостей пройшли на території Національного музею «Меморіал жертв Голодомору». У Верховній Раді України відбулася меморіальна сесія, у столичних храмах – поминальні панахиди, а в Українському домі – *Міжнародний форум «Україна пам'ятає, світ визнає»* за участі 20 іноземних та 32 українських дослідників теми. Серед *мистецьких акцій* – концерт «Ми пам'ятаємо! Ми сильні!» в Національній опері України; проект Міністерства культури України та Національного музею «Меморіал жертв Голодомору» «Гіркий полин. Чорна тінь 1932–1933» – цикл зафільмованих у жовтні – листопаді цього року історій 20 людей – свідків Голодомору, які проживають у Київській та Черкаській областях; перформанс «Ті, що блукають» у громадському транспорті Києва театру-студії «Міф» за підтримки Міністерства культури України та КП «Київпастранс»; музична програма «Земля» (за однойменним фільмом О. Довженка) у виконанні гурту «ДахаБраха» за підтримки Національного центру О. Довженка у Національному музеї «Меморіал жертв Голодомору» та ін. Було *відкрито виставки*: архівних документів «Україна 1932–1933. Геноцид голодом» – у Верховній Раді України та на сайті Українського інституту національної пам'яті; свідчень жертв Голодомору з Київщини «Сторожі правди» – у Міністерстві культури України; двох шматочків хліба, випеченого зі шкаралупи жолудів, картоплі й різних домішок у 1932 і 1933 роках, з архівної кримінальної справи репресованого мешканця Києва О. Сорокіна, – у Центральному державному архіві громадських об'єднань; робіт В. Франчука «ГолодоМор» – у Національному

музеї історії України; «Гарет Джонс. Щоденник», присвячена постаті британського журналіста Гарета Джонса, який першим розповів світові правду про Голодомор 1932–1933 років в Україні, – у столичній галереї «Лавра», організатори: FILM.UA Group, Kinobob, Amuseum, Український інститут національної пам'яті, Український культурний фонд та ін. 21 листопада було запущено «Потяг української ідентичності» – серія з 22 постерів, розміщених у вагонах одного із потягів синьої гілки столичного метро. Це спільний науково-просвітницький проект Національного музею «Меморіал жертв Голодомору» та КП «Київський метрополітен». Крім того, у галереї «Лавра» презентовано короткометражний анімаційний фільм «Голодний дух» від студії Animagrad, а 23 листопада на телеканалі UA: ПЕРШИЙ відбулася прем'єра документального фільму «Голодомор. Світ знав, але мовчав» – проекту «Радіо Свобода». Національний музей «Меморіал жертв Голодомору» за підтримки Українського культурного фонду представив у мережі Інтернет геоінформаційну систему «Міся масового поховання жертв Голодомору» та «Енциклопедію Голодомору», видання якої профінансувало Міністерство культури України. А на веб-сторінці Українського інституту національної пам'яті в рамках *Всеукраїнської акції «Пам'ять роду»*, яка стартувала на початку осені, оприлюднено світлини тих часів, спогади свідків Голодомору та їхніх нащадків.

Культурно-просвітницькі заходи, присвячені 85-м роковинам трагедії, пройшли в багатьох містах і селах України. Серед них – вистави в театрах, концерти, виставки, презентації книг, зустрічі зі свідками, уроки пам'яті, реквієми, конференції, конкурси наукових та творчих робіт, перегляди художніх та документальних фільмів тощо. Зокрема експонувалися виставки: плакатів харківських художників – членів Міжнародної асоціації дизайнерів-графіків «4-й блок», присвячена пам'яті жертв Голодомору, – у Харківському художньому музеї; «Голодомори. Херсонський літопис» – у Херсонському обласному краєзнавчому музеї; «Забуттю не підлягає» – у Рівненському обласному краєзнавчому музеї та ін. На Харківщині було відкрито Музей пам'яті жертв Голодомору, в Ужгороді – монумент жертвам Голодомору «Свіча пам'яті», автор – скульптор І. Гречаник, а в Первомайську Миколаївської області – меморіальний комплекс, автор – майстер студії художнього кутання Д. Вавріняк.

День Гідності та Свободи відзначено в Україні 21 листопада. Його приурочено до річниці двох революцій: Помаранчевої 2004 року і Гідності 2013 року. Програма заходів, які триватимуть до лютого 2019 року в різних населених пунктах України, включала вшанування пам'яті загиблих на Майдані за участі представників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, духовенства, громадськості, учасників революційних подій, а також освітні, мистецькі й просвітницькі проекти, присвячені темі гідності, свободи й боротьби за права людини. Зокрема у центрі Києва пройшла акція «Пам'ятаємо»; в Україн-

ському домі – мистецька акція «Шлях Гідності» за участі Державного академічного естрадно-симфонічного оркестру України, Національної академічної заслуженої хорової капели «Думка», солістів Національної опери України; у столичній мерії – художньо-патріотичний марафон, де виступили Київський академічний театр українського фольклору «Берегиня», Заслужений народний ансамбль пісні і танцю України «Дарничанка», Зразковий театр пісні «Ладоньки», з. а. України Р. Лоцман та Р. Ващук та ін. У Будинку профспілок почав діяти інформаційно-виставковий центр Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності, який презентував експозицію «Назустріч свободі». Також було *відкрито виставки*: живопису, відео та фотодокументацій, перформансу понад 30 сучасних митців та мистецьких груп із 15 країн під назвою «Революціонуймо» – у Мистецькому Арсеналі; «Майдан: деталі» – у Верховній Раді України; робіт фотокореспондента та учасника Євромайдану О. Тимошенка та світлин про дружин, сестер і матерів воїнів, загиблих у АТО, «Серце горлиці», автор проекту – О. Доліна, – у Київській міській державній адміністрації; фотографій «Майдан – фортеця духу» – у Національному історико-архітектурному музеї «Київська фортеця»; колажів на полотні «Ідентичність. Перервана» – портретних зображень українок, створених О. Рондяк із фрагментів газетних і журнальних статей, які висвітлювали події Євромайдану, – у Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара»; інформаційну «Боротьба за віру» – на Хрещатику та Майдані Незалежності та ін. Також серед заходів до Дня Гідності і Свободи – вистави у театрах, концерти, тематичні вечори та інсталяції, лекції, презентації книг, зустрічі з митцями та учасниками Євромайдану, екскурсії, створення платформи проектів «Відзнаки героїв» та ін.

З нагоди *Всеукраїнського дня працівників культури та майстрів народного мистецтва*, яке щороку відзначається 9 листопада, по Україні пройшли урочистості та святкові заходи, серед яких концерти, мистецькі виставки, нагородження працівників галузі за особистий внесок у розвиток національної культури і мистецтва, вагомі творчі здобутки та високу професійну майстерність державними нагородами, преміями та присвоєнням почесних звань тощо.

100-річчю створення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) було присвячено проект «Очі в очі» – мікс української пісні Січових Стрільців та Галицької Армії з світовими хітами гуртів Queen, Led Zeppelin, The Beatles у виконанні Львівської державної чоловічої хорової капели «Дударик» за участі рок-фольк-фанк гурту «Русичі», інструменталістів з «Плачу Єремії», фронтмена гурту «Дивні» В. Бондара, вокаліста З. Карача та ін.; етно-виставу «Зглянься, Роде..» Ансамблю танцю «Юність» (понад 150 учасників віком від 8 до 30 років), які пройшли в листопаді у Львові. Також у місті було встановлено два пам'ятники ЗУНР (перший – скульптора В. Цісарика, другий – авторського ко-

лективу з художника Л. Медвідя, скульптора В. Ярича та архітекторів В. Лавріна й А. Андреевої), відбулася науково-теоретична конференція «100-річчя ЗУНР у контексті Вовківщини» та презентовано короткометражний художній фільм режисера В. Загоруйка «Рим».

Питанню культурної ідентичності міста та регіону було присвячено 10-денний *фестиваль сучасної культури «Жовтень у Жовтні»*, який завершився в Житомирі 4 листопада. Його організатори – ГО «Житомир, зроби голосніше!» в партнерстві з житомирськими міською радою та ОДА, а також арт-центром «Я Галерея». Фестиваль складався з публічної частини, яка включала виставку-дослідження монументально-декоративного мистецтва Житомирської області радянського періоду «Можливо це мистецтво» колективу дослідників, концерт, лекції, презентації та майстер-класи, а також конференцію «Коли територія набуває ідентичності», яка зібрала мистецтвознавців та науковців з Литви, Польщі, Нідерландів та України. Експерти приєдналися до розробки стратегії трансформації кінотеатру «Жовтень» у сучасний культурний центр.

На центр сучасного мистецтва було перетворено: 17–18 листопада – територію заводу «Кристал» у Вінниці *мультидисциплінарним фестивалем Air ГогольFest*; 23–24 листопада – колишній ПК «Молодіжний» в Маріуполі Донецької області фестивалем *ГогольFest Доба* (скорочена версія фестивалю Startup ГогольFest). У програмі обох заходів – виступ соціального кабаре «ЦеШо» та проект театральної колаборації України, Німеччини та Великої Британії «Tranzyt». Крім того, у Вінниці було представлено проекти Центру сучасного мистецтва «ДАХ», зокрема виступ кабаре-гурту DakhDaughters, вистава «Парадокси злочину» В. Троїцького та вистава австрійського театру, які стали найпопулярнішими серед подій фестивалю. З концертами виступили Sinoptik, Tik Tu, Latexfauna, «Ціаністий кафель» та інші гурти. У Маріуполі було презентовано проект «Готель Континенталь» – центр сучасного мистецтва на базі ПК «Молодіжний», відбулися покази документального кіно про ГогольFest. Окремою частиною заходу стало відкриття концерт-холу. Серед учасників – гурти «Мало», SunScream, «Теді Ведмеді», «Мова» та інші, а також маріупольський народний театр «Театроманія».

За підтримки Українського культурного фонду 10 листопада в Києві відбувся безкоштовний *інтерактивний тренінг «Як просувати власний культурний продукт»*. Для участі в ньому було відібрано 25 найцікавіших, на думку організаторів, проектів, що потребують просування, з понад 1150 заявок від художників, письменників, музикантів, акторів. Серед них – організатори фото-проекту «The Moments», режисер лялькового театру, організатор фестивалю документального кіно Lampra.doc, директор рок-фестивалю «Тарас Бульба», режисер рок-мюзиклу про події Революції Гідності «Got To Be Free», учасники музичних гуртів LaCesta, The Perfectum, Roots, майстер зі створення ляльок-

мотанок, дитяча письменниця, автор документального серіалу «Україна Всесвітня» та ін. Вчили українських митців фахівці з культурного менеджменту і маркетингу: бренд-менеджер інтернет-книгарні Yaakaboо К. Аврамчук, журналіст А. Семиженко, координаторка «Книжкового Арсеналу» О. Хмельовська, а також менеджерка культурних проєктів К. Тейлор та ін. Після кожної лекції проводилися практичні заняття у групах. Онлайн-трансляцію заходу переглянуло 1400 осіб.

15 листопада – День ув'язненого письменника, з нагоди якого в різних містах, де діє ПЕН, пройшли правозахисні акції та перформанси. Зокрема у Києві на Михайлівській площі на підтримку українських політичних в'язнів у Росії, Криму, самопроголошених республіках на сході України пройшла акція «Порожні стільці». У ній взяли участь політики, дипломати, члени письменницького клубу «ПЕН», акторки І. Вітовська-Ванца, Р. Зюбіна та багато інших.

Культура та ООС. Культура та мистецтво в прифронтовій зоні

З грантовим проєктом від Українського культурного фонду «Під зорею Пінзеля. Барокове мистецтво і строї епохи» впродовж 4–21 листопада мали змогу познайомитися жителі східної України. Стартував він у Сумах, а далі маршрут пролягав через Харків, Рубіжне Луганської області, Дружківку, Курахове та Маріуполь Донецької області. У рамках виставки, яка поєднала класичне барокове мистецтво кінця XVIII – початку XIX століття, у різному форматі було представлено творчість скульптора епохи бароко І. Г. Пінзеля, а також традиційне народне мистецтво: борщівські автентичні строї та вжиткові речі українців кінця XIX – початку XX століття з приватної колекції родини Демкур з Тернополя. Крім того, пройшли майстер-класи, екскурсії, конференції та академія вишиванки. Керівник проєкту – Н. Волощук.

Hollywood на горі з шлаку, ляльки-мутанти як об'єкти арт-терапії, щорічний екологічний карнавал і скульптури-обереги для Маріуполя – це ідеї, на які надихнув Маріуполь учасників другої дослідної *арт-резиденції* «3.Міст: Ідентичність», яка тривала в місті протягом 2–19 листопада за підтримки Українського культурного фонду. Об'єктами досліджень стали міські пляжі, металургійні гіганти, морський порт, музеї тощо. 13 молодих художників з різних міст України, серед яких Б. Бунчак та Є. Коршунов з Києва, К. Платанова із Запоріжжя, О. Федорова з Харкова та інші, в арт-резиденції «ТЮ!» представили свої незвичайні проєкти для міста. Куратор заходу – Д. Берг.

В рамках публічної програми «Донбасские Студии» фонду «Ізоляція» 29 листопада у Києві презентовано дослідницький проєкт «Арт-резиденція „Плюс/Мінус“», що реалізується на перетині антропології та документальної історії. Сімейні світлини та фотоархіви чорно-білої епохи розглядаються, як

комплексний соціальний феномен історії Донбасу. Перша експедиція в рамках проекту відбулася на початку 2018 року в трьох містах Луганської області: Северодонецьк, Лисичанськ, Рубіжне. Наразі дослідження охоплює 35 сімейних фотоархівів, понад 8000 оцифрованих фотографій.

Крім того, експонувалися виставки: портретів героїв АТО й ООС, виконаних у стилі каліграми, Т. Степанушка «І мертвим, і живим, і ненародженим» – у Чернігівському обласному художньому музеї ім. Г. Галагана; патріотичних плакатів захисника України Ю. Неросліка «Україна в серці» – у Северодонецьку на Луганщині; портретів, намальованих зі світлин військовослужбовців художниками Сумської обласної організації НСХУ – у Сумах та ін.

27 листопада на *благодійному мистецькому аукціоні ArtAid*, ініційованим С. Жаданом і Харківською школою архітектури, для потреб волонтерів фронтової медичної служби «Ульф», які працюють поблизу Авдіївки, зібрано майже мільйон гривень. Загалом було виставлено 19 робіт 16 художників, серед яких картини П. Макова, Р. Мініна та Г. Зіньковського. Також на допомогу армії спрямовано кошти від продажу набору для вишивки «Козак Мамай» в рамках акції #ВишийДляГероя, започаткованої виробником товарів для рукоділля «Повітруля» разом з БФ «Повернись живим» і волонтерським об'єднанням «Народний тил». Схему розроблено дизайнеркою Л. Єрміловою за картиною М. Домбровського.

В Ужгороді 1 листопада на Пагорбі Слави відкрито *Меморіал загиблим на Сході воїнам*, автор – закарпатський скульптор В. Олашин.

МУЗИКА

У столичній Малій опері 3–4 листопада відбувся *I Український фестиваль камерних одноактних опер «Оперний вікенд»*. Його програма складалася з показу 4 опер («Ведмідь» І. Губаренко, «Ріта» Г. Доніцетті, «Медіум» Д. Менотті, «Бастьєн і Бастьєна» В.-А. Моцарта), постановку яких здійснили молоді українські музичні режисери Д. Тодорюк, А. Литвинов, Л. Шиленко та О. Співаковський – випускники Національної музичної академії ім. П. Чайковського – спільно з професійними дизайнерами одягу. Виконали партії провідні оперні співаки з театрів столиці, музичний супровід – Державного естрадно-симфонічного оркестру України. Проект було реалізовано спільно з культурно-мистецьким об'єднанням Hronotop.UA за підтримки Українського культурного фонду. Автор ідеї, куратор – музикознавець та арт-критик Г. Дуб.

IV Міжнародний фестиваль імпровізаційної музики Free Fest пройшов 16–18 листопада у Національному центрі О. Довженка за підтримки Українського культурного фонду. У ньому взяли участь музиканти з Німеччини, США та України. Зокрема В. Пушкар, Le Cru та Ghost Cities з Києва, «Тріо САТ» з Харкова, Trio.rar (Київ/Нью-Йорк) та ін. Захід відкрився світовою прем'єрою

імпровізаційної опери «Шпунс» за участі вітчизняних виконавців: вокального квартету А. Цукренка, С. та Д. Радзецьких (авторів фестивалю), Ю. Зморовича та ін. Також у програмі заходу: лекції, бесіди, воркшопи, майстер-класи та залучення молодих українських митців до співтворчості з досвідченими професіоналами. А у *III Фестивалі джазової та імпровізаційної музики «Am I Jazz?»*, який відбувся у столиці 16–18 листопада, взяли участь дніпровський гурт DZ'OB, Ю. Середін, оркестр Jazzworkshop Orchestra (США – Україна), а також виконавці з Великої Британії, Німеччини та США.

За підтримки Міністерства культури України та Українського культурного фонду 13–18 листопада у Львівському національному академічному театрі опери та балету відбувся *XVII Міжнародний фестиваль оперного мистецтва ім. С. Крушельницької*. Захід традиційно розпочався оперою Дж. Пуччіні «Мадам Баттерфляй» у постановці Львівської національної опери. Також свої вистави презентували: Національна опера України, Одеський національний академічний театр опери та балету, Вроцлавська опера (Польща). Всього в межах заходу пройшло 15 подій: оперні вистави («Набукко», «Дон Карлос» Дж. Верді та інші), прем'єра опери-буфа «Служниця-пані» Д. Перголезі, презентація камерних опер сучасних українських та іноземних авторів за участі ансамблю сучасної музики Senza Sforzando, лекції, майстер-класи, виставка сценічних костюмів та елементів декорацій художників-сценографів Є. Лисика, Т. та М. Риндзаків, художника костюмів О. Зінченко під назвою «Opera art» тощо. Закрила фестиваль «Opera rustica» Є. Станковича у виконанні Національного ансамблю солістів «Київська камерата» та концерт «Опера Гала» за участі зірок світової оперної сцени з Австрії, Румунії, Італії, Молдови, України (В. Білого, С. Магери) та ін.

Також вшануванню всесвітньовідомої української співачки, уродженки Тернопільщини С. Крушельницької було присвячено *I Відкритий конкурс вокалістів та хорових колективів ім. С. Крушельницької*, який відбувся 14–16 листопада в Тернополі. Захід організовано з ініціативи Благодійного фонду «Соломія» у партнерстві з Тернопільським обласним державним музичним училищем ім. С. Крушельницької. Виступи майже півтисячі учасників з усієї України пройшли не лише в училищі, а й в обласній філармонії та академічному обласному українському драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченка. Першу премію у номінації «Солісти-вокалісти» із 150 конкурсантів здобули: Б. Борецька з Березанської державної школи мистецтв Тернопільської області, О. Мельничук з Київської музичної школи № 26, А. Галайда з Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, Р. Чабаранок з Львівського національного університету ім. І. Франка. У номінації «Хорові колективи» з 6-ти хорових колективів закладів вищої освіти I–II рівня акредитації перемогли: академічний студентський хор Івано-Франківського музичного училища ім. Д. Січинського та

хор Тернопільського обласного державного музичного училища ім. С. Крушельницької.

30 музикантів, які грають на бандурі у різних стилях (етно, рок, інді, класика, джаз, експериментальна музика, естрадна музика і навіть в ірландських та африканських ритмах), об'єднав *II Фестиваль сучасної бандури Lviv Bandur Fest*, який пройшов 7–11 листопада у Львові. У програмі заходу – 6 концертів: академічної бандури, «Три кроки в ніч», виконавців на кобзах та старосвітських бандурах – А. Сілецького, Т. Силенка, С. Нечипоренка та інших, вечірка *Vandura MIX* та ін.

Вінницькі обласна філармонія та академічний музично-драматичний театр ім. М. Садовського 10–11 листопада стали майданчиком для *V Міжнародного фестивалю саксофонної музики ім. А. Сакса VINNYTSIA ADOLPHE SAX FESTIVAL*. У двох концертах заходу взяли участь кращі саксофоністи України: провідний соліст Національного президентського оркестру України А. Голоднюк, лауреати міжнародних конкурсів та фестивалів Д. Довбиш з Києва та Є. Попель з Вінниці, а також ансамбль 12 саксофоністів *Ukrainian Saxophone Ensemble* з новою ексклюзивною програмою «Коло».

Визначено переможців *VI Міжнародного конкурсу вокальних ансамблів та хорів ім. Д. Бортнянського*, який тривав у Києві протягом 25–26 листопада. Конкурс проводився в номінаціях академічний та народний вокал: вокальні дуети, тріо, квартети, малі, великі ансамблі та хори у трьох вікових категоріях – до 16, до 24 та до 40 років. Приїхали 23 колективи з Києва, Львова, Житомира, Миколаєва, Рівного, Харкова та інших регіонів України. Гран-прі виборів вокальний ансамбль студентів Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка: О. Сейко (сопрано), Г. Піх (меццо-сопрано), В. Коваль (тенор) і В. Щигіль (баритон). А концертмейстра цього колективу Л. Дацину названо кращим концертмейстром конкурсу.

15 учасників, професійних вокалістів з різних країн, яких попередньо було відібрано професійним журі «наосліп» із сотні записів, змагалися 15–18 листопада у Трускавці на Львівщині у *I Міжнародному конкурсі професійних вокалістів пам'яті М. Магомаєва*. Вони виконували оперні та естрадні твори та обов'язково українську пісню з репертуару М. Магомаєва «Дивлюсь я на небо». Переможцем конкурсу став харків'янин М. Бурцев.

Фінал *I Конкурсу молодих композиторів* зі створення національного музичного продукту у галузі опери та балету «*Молодіжний музичний хаб Схід Опера – конкурс композиторів*» відбувся 26–27 листопада в Харківському національному академічному театрі опери та балету ім. М. В. Лисенка за підтримки Українського культурного фонду. Підбиття підсумків та нагородження переможців пройшло у форматі *artist-talk*. Фіналістами конкурсу стали С. Вілка, А. Мокану, В. Шинкаренко. Володаркою гран-прі – Ю. Філіпська.

Конкурсні прослуховування, майстер-класи, спілкування з професійними музикантами, тематичні концерти, два з яких – у Вінницькій обласній філармонії ім. М. Д. Леонтовича, виставка духових інструментів, круглий стіл на тему «Актуальні питання розвитку духового інструментального мистецтва» тощо – усе це заходи *II Міжнародного конкурсу духової музики Vin Venti*, який тривав з 21 по 23 листопада у Вінницькій дитячій музичній школі №1. У ньому за перемогу змагалися 120 солістів-інструменталістів віком до 19 років з усієї України, а також з Німеччини та Польщі. Лауреатам конкурсу було вручено більш як 30 премій. Володарями гран-прі стали: у номінації «Дерев'яні духові інструменти» – А. Штана (флейта), у номінації «Мідні духові інструменти» – М. Білаш (тромбон).

Програмою «Код Косенка» 9 листопада в Харкові розпочато тур з популяризації класичної музики України. В ході концерту вперше Молодіжним академічним симфонічним оркестром «Слобожанський» під орудою київського диригента С. Лихоманенка було виконано «11 етюдів у формі старовинних танців» В. Косенка в реконструйованій оркестровці Л. Бильчінського. Згодом цей твір почують мешканці Києва, Житомира, Львова та інших обласних центрів України.

ТЕАТР

Презентувати найкращі здобутки театрів України незалежно від їхньої форми власності – мета *I Всеукраїнського театрального фестивалю-премії «ГРА»*, заснованого цього році Національною спілкою театральних діячів України за сприяння Міністерства культури України, Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності та ін. Заявки на фестиваль подали понад 70 професійних театральних колективів: 17 – з Києва, решта – зі Львова, Дніпра, Івано-Франківська, Миколаєва, Одеси, Сум, Харкова, Чернігова та інших міст України. Кожен – по одній із своїх прем'єр, які вийшли у 2017 році. На першому етапі фестивалю-премії, навесні, було сформовано лонг-лист з 27 вистав. Переглянувши їх наживо (2-й етап, який тривав до вересня), експертна рада у складі 10 театральних критиків та музикознавців: С. Васильєва, Г. Веселовської, О. Вергеліса та інших, – оголосила шорт-лист конкурсу, який включав 12 вистав (по 2 у кожній номінації), серед яких 4 постановки – від театрів Києва. Фінал пройшов 24–30 листопада на сценах різних столичних театрів. Найкращими виставами стали: драматичною – «Вій. Докудрама» за п'єсою Н. Ворожбит Чернігівського обласного академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка; музичною в жанрі опери, оперети, мюзиклу – опера «Дідона та Еней» Г. Перселла ГО «Open Opera Ukraine» (відзначено звучання оркестру й диригента) та рок-опера «Біла ворона» Ю. Рибчинського та Г. Татарченка Миколаївського академічного українського театру драми та му-

зичної комедії (відзначено виконавицю ролі Жанни О. Студзінську); камерної сцени – «Віталік» В. Ченського «Дикого театру»; пошуково-експериментальною – неопера «Гамлет» В. Шекспіра Івано-Франківського академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. І. Франка; для дітей – «Ангелик, що загубив зірку» Н. Шейко-Медведевої Чернігівського обласного театру ляльок ім. О. Довженка.

6 листопада у Ніжині на Чернігівщині завершився *XIV Міжнародний театральний фестиваль жіночої творчості ім. М. Заньковецької*. За 11 днів заходу на сцені Ніжинського академічного українського драматичного театру ім. М. Коцюбинського театрами з Києва, Львова, Кропивницького та інших міст України, а також з Ізраїлю, Молдови, Білорусі було зіграно 11 вистав. «За кращу жіночу роль на фестивалі» нагороджено н. а. України Т. Артеменко-Кільчицьку за виконання ролі Юстини у виставі «Вір або не вір» за твором М. Матіос Чернівецького академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. О. Кобилянської, «За кращу жіночу роль другого плану» – з. а. України Л. Колесникову за виконання ролі Баби Палажки у виставі «Кайдашева сім'я» за твором І. Нечуя-Левицького Чернігівського обласного академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка. Також серед лауреатів – з. а. України Н. Лісова за виконання ролі Олени Теліги у виставі «Або-або» за твором І. Павлюк та Н. Лісової Національного академічного українського драматичного театру ім. М. Заньковецької (м. Львів) «За переконливість втілення образу історичної особи».

В рамках експозиційного проекту «Курбас. Нові світи» 17–18 листопада в Мистецькому арсеналі відбувся *Бліц-фестиваль театральної пострефлексії Kurbas 10x10*. 10 його учасників було відібрано за результатами Open call. Серед них – київські театри: академічний «Молодий», на Подолі, перформативний BEDLAM, а також ГО Hronotop.ua, Майстерня Живого театру «Глибина»; харківські: «Публіцис», ПТЦентр «Платформа театральних ініціатив»; Центр ім. Вс. Мейерхольда з Херсона та ін. Ними було представлено 10 театральних етюдів тривалістю 10 хвилин на тему творчого доробку Леся Курбаса, п'єс, що ставилися у «Березолі», та матеріалів з творчості та життя режисера.

I Відкритий регіональний фестиваль професійних читців TemaFest пройшов 9 листопада в Запорізькому академічному обласному українському музично-драматичному ім. В. Г. Магара. Його було засновано з нагоди 80-річчя Запорізької області та 90-річчя від дня заснування театру. Назва фестивалю «продукує» першу назву закладу – «Театр малих форм» – TemaFest. Конкурсанти виконували твори, присвячені Запоріжжю, а також українську класичну та сучасну світову поезію та прозу. Гран-прі здобула студентка Запорізького національного університету Д. Александрович. Першу премію виборолла А. Акішина (те-

атр ім. В. Г. Магара), другу та третю відповідно – В. Мельникович та А. Ленъ (Мелітопольське училище культури).

Театри Києва запросили на прем'єри вистав: Національний академічний драматичний ім. І. Франка – «Деміург» за творами Б. Шульца та «Буна» В. Маковій; Національний академічний російської драми ім. Лесі Українки – трагедії «Підступність і кохання» Ф. Шиллера; академічний «Молодий» – «The stucible/Тяжкі випробування» А. Міллера; академічний драматичний на Подолі – «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» В. Жежери за романом П. Мирного; академічний драми і комедії на лівому березі Дніпра – комедії «Гульвіса» за п'єсою «Розпутник» Е.-Е. Шмітта; муніципальний академічний опери і балету для дітей та юнацтва – бродвейського мюзиклу «Singin' in the Rain Jr», адаптованого для дітей, за сценарієм Б. Комден та А. Гріна; академічна майстерня театрального мистецтва «Сузір'я» – моновистави «Актриса» Р. Горака; драматичний «Браво» – «Ангели не сплять» за п'єсою Б. Вербера «Ласкаво просимо до раю»; «Дивні люди» – «Гроші, удача і стурбований Єнот» А. Новікова та Ю. Громового; «Дикий театр» – драми «Жінко, сядь» за п'єсою «Любов сильніша» Н. Блок та гештальт-комедії «Ми всі дорослі люди» за твором «Пригоди звичайного божевілья» П. Зеленки (за підтримки Чеського центру в Києві) та ін.

Театри України презентували прем'єри вистав: *вінницькі:* обласний український академічний музично-драматичний ім. М. К. Садовського – комедії «Селфі зі склерозом» за п'єсою О. Володарського, ХуліGUN – театральної провокації «Птаха Невдаха. Чоловіча версія»; *Дніпровський* академічний український музично-драматичний ім. Т. Г. Шевченка – мюзиклу «Піросмані або Мільйон червоних троянд» В. Назарова; *Донецький* академічний обласний драматичний (м. Маріуполь) – «Шинкарка» за п'єсою С. Новицької; *Кіровоградський* академічний обласний український музично-драматичний ім. М. Кропивницького – комедії «Наполеон і корсиканка» за п'єсою І. Губача «Generálka»; *Луганський* обласний український музично-драматичний (м. Северодонецьк) – ліричної комедії «Любов на замовлення» за Т. Іващенко та мюзикл-відлуння Гріна «Ассоль» за п'єсою та віршами О. Вратарьова на музику В. Васалатій та Ю. Кондратюка; *львівські:* національний опери та балету ім. С. Крушельницької – містичної драми «Саломея» за поезією Н. Давидовської, Domus (заснований переселенцями з Криму та львів'янами) – «Планета 3772», присвячену співачці Е. Піаф; *миkolaївські:* академічний український драми та музичної комедії – чорної комедії «Жмурик All inclusive» за п'єсою А. Крима, академічний художній російський драматичний – комедії «Short/Чехов» за оповіданнями А. Чехова та фантастичної трагікомедії «Продавець дощу» Р. Неша; *Полтавський* академічний обласний український музично-драматичний ім. М. Гоголя – трагікомедії «Політ над гніздом зозулі» за романом К. Кізі; *Рівненський* обласний академічний музично-драматичний – музичної комедії «Господиня заїзду» К. Голь-

доні; *Сумський* обласний академічний драми та музичної комедії ім. М. С. Щепкіна – героїчної комедії «Сірано де Бержерак» за Е. Ростаном; *Харківський* академічний російський драматичний театр ім. О. С. Пушкіна – «Онегін» за романом О. Пушкіна «Євгеній Онегін»; *Херсонський* обласний музично-драматичний ім. М. Куліша – музичної програми «Музика, народжена Країною» К. Слажневої; *Чернівецький* академічний обласний український музично-драматичний ім. О. Кобилянської – «Поранкова душа» В. Вовкуна за О. Кобилянською про О. Кобилянську; *Чернігівський* обласний академічний український музично-драматичний ім. Т. Г. Шевченка – драматичної поеми «Лісова пісня» Лесі Українки та комедії «Невчасно» за п'єсою Лани Ра тощо.

ВІЗУАЛЬНІ МИСТЕЦТВА

II Міжнародний ярмарок фотографії Photo Kyiv Fair тривав у столиці впродовж 1–4 листопада та об'єднав іменитих фотографів, арт-кураторів і галеристів з усього світу. Було представлено понад 500 світлин музейного рівня більш як 100 митців з усього світу. Серед них – О. Визерська, В. Поляков та ін. Переможцем премії Bird in Flight Prize «За новаторський підхід до створення фотоісторії», яка вручалася у рамках заходу, став В. Бо з проектом «Ваш наступний крок – зробити Трансмісію». Окрім виставки, пройшла спеціальна освітня програма за участі експертів з України, Швейцарії, Франції та Нідерландів, кураторські екскурсії тощо.

Протягом листопада у столиці експонувалися виставки: в Центральному будинку художника – «Співзвучність. Живопис. Теличко Валентина та Володимир»; у Національному музеї «Київська картинна галерея» – «4XL. Олександр Сиротенко. Надія Сиротенко. Олександр Вовк. Сергій Вовк»; у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва – кераміки В. Хижинського «Дихотомія»; в Музеї сучасного мистецтва України – робіт О. Прахової, Є. Гончарова, М. Гончарова та М. Гончарова-молодшого «Саша Прахова. Сім'я»; в Музеї історії міста Києва – живопису О. Глазунова «Геометрія устремлінь», живопису А. Цой і М. Цой «Help me Cheesus»; в Музеї Лесі Українки – сучасних ікон сімейної іконописної майстерні «Небо на землі» під назвою «Ікона як мистецтво»; **у галереях і арт-центрах:** «ABC-арт» – робіт Л. Медвідя «Камо грядеши?»; «BURSA» – творів О. Левчені «Неіснуючі племена»; «Dumchuk Gallery» – робіт О. Соколова та М. Лукіна у рамках IV виставки із серії «Сузір'я/Constellations»; «Gallery 83» – живопису та інсталяцій О. Токовенко «Транскрипт»; «It's NOT the LOUVR gallery bar» – творів В. Краснощока – серії «Третьяковка» та «Карібочки»; «Karas Gallery» – живопису В. Сидоренка «Un-Timely | НЕ-СВОЄ-ЧАС-НИ»; «Lera Litvinova Gallery» – робіт Т. Шимко «Faces» та спільно з галереєю Єврейського общинного центру «Халом» – творів О. Радвана, І. Губського, О. Кулакова та інших «Портрет»;

«PinchukArtCentre» – робіт 22-х українських художників «Свій простір», яка досліджує роль жінки в історії вітчизняного мистецтва; «Portal 11» – абстрактного живопису І. Турецького «Колір, як лабіринт»; «Spivakovska ART:EGO» – живопису С. Степанова «Береги Ворскли»; «Voloshyn Gallery» – урбаністичних малюнків, виконаних у стилі Excel-art, О. Сая під назвою «Що я тут роблю?»; «White World» – графіки та живопису В. Кришовського та В. Шерешевського «Чорним по білому»; «Дерево життя» – емалей та графіки О. Ковалю «Засіяне поле»; «Лавра» – графіки, відеоробіт А. Дубовик та колажів й арт-об'єктів З. Новикової «Мегаполіс. Timelapse»; «Мануфактура» – живопису Р. Іващенко «Кольорові враження»; Мистецькому арсеналі – робіт учасників (людей з порушеннями зору і без) кількатижневого освітнього проекту, де досліджували історію фотографії, основи композиції і її жанри, під назвою «Інклюзивна фотолaborаторія», творів франківських художників під назвою «Наприкінці»; «Митець» – графіки «В. Гордійчук: народні ілюстрації», живопису Б. Литовченка; «Триптих АРТ» – живопису О. Литвиненка «Мова вітру», скульптур Д. Грека «Крок»; «ХудГраф» – творів А. Зелінського «Про все»; «ЦеГлинаАрт» – кераміки художниць Г. Друль, І. Марко, К. Калініної та інших «Подих вогню»; «Щербенко Арт Центр» – виставку без об'єктів В. Сая «Aqualight» (експозицію побудовано зі світлових проєкцій жіночих фігур); «Я Галерея» – творів А. Ялози «Ave Eva», робіт Г. Зіньковського, А. Кахідзе, П. Макова, Є. Равського «Метахроніки»; фонді «Ізоляція» – робіт М. Бродовської, Д. Манжоса, О. Сіятовської, Т. Богуславської та ін.

Твори різних жанрів, стилів, технік виконання знаних і молодих митців було представлено у Львівському Палаці мистецтв на *XXII Осінньому салоні «Високий Замок»*. Всього – 300 живописних полотен 150 художників. Їх було відібрано із приблизно півтисячі робіт, що надійшли від авторів з Німеччини, Нідерландів, Польщі, Грузії та України. Серед експонованого – роботи О. Скопа, О. Сколозди, П. Сипняка та інших, виставка Українського плаката, графіки у новій мінігалереї «Art Space», твори Г. Смольського до 125-річчя від дня його народження, які зайняли окремий зал, творчі доробки юних художників з мистецьких шкіл області та ін.

У Біляївському районі Одещини в одному з відсіків підземелля меморіального комплексу «Нерубайські катакомби» створено унікальну *виставку картин «Симфонія світла»*. Це авторські роботи 35 місцевих художників, виконані за допомогою особливих вологостійких фарб, що світяться у темряві. 25 листопада експозицію внесено до «Національного реєстру рекордів України».

У містах України було розгорнуто виставки: у *Вінниці* – живописних робіт із зображенням стародавніх і колоритних дверей Вінниці, Києва, Одеси та Львова М. Карпенко «Кожен знайде у свої...» (підсумок проекту «Вулицями України»); *Дніпрі* – мультимедійну інсталяцію М. Лиськова «Energy (Off)»; *Запо-*

ріжжі – творів Н. Філоненко «Неошаманізм. Сила ритуалу», створену в рамках щорічного міжнародного симпозіуму «Бірючий»; *Кропивницькому* – живопису В. Красьохи «Живописний Афон», робіт подружжя О. та Л. Демиденків «На перехресті долі і мистецтва», творів І. Смичека «Метаморфози»; *Луцьку* – робіт художнього об'єднання «Живописний заповідник» (Т. Сільваші, О. Животков, М. Гейко, А. Криволап та ін.) під назвою «Живописний заповідник. Версія 2018»; *Львові* – «Олег Мінько: мої ієрархії» (кураторський проект Львівської національної академії мистецтв у рамках теми «Некласична візуальна культура в українському мистецтві ХХ–ХХІ ст.), кольорової і чорно-білої графіки «Євген Лисик. ΜΙΝΩΤΑΥΡΟ», скульптур Р. Домашича, живопису А. Годуб'як; *Миколаєві* – творів В. Пустильника; *Одесі* – графіки К. Ярош і А. Ходькової, які працюють разом як Etching Room #1, творів О. Домбровської «Перед образом», візуальних рефлексій М. Кадана та текстів низки дослідників про етнічні чистки й інші акти насильства в 30–40-ві роки минулого століття під назвою «(не)означені»; *Ужгороді* – акварелей Н. Мирончук-Дідик, Т. Іваницької, О. Долгош та інших місцевих художників, живопису і графіки Т. Усика, графіки угорської мисткині, уродженки Закарпаття, К. Голло «Рівновага», творів С. Моргунова «Я це бачив», живопису О. Федяєва, робіт В. Климковича та В. Парія у жанрі ведута; *Харкові* – живопису, графіки та скульптури сучасних художників з Харкова і області, Львова, Дніпра, Закарпаття та інших регіонів України за підсумками конкурсу ім. З. Серебрякової «Портрет сім'ї художника в інтер'єрі»; *Черкасах* – живопису А. Проненко «Краля», творів О. Ліперт «Барви життя» та ін.

За підтримки Українського культурного фонду в рамках міжнародного арт-проекту «Artefact», присвяченому проблемі маніпулювання інформацією, поширення фейкових новин та збільшенню рівня медіаграмотності серед населення, на території Чорнобильської зони, у місті Прип'ять, 22 листопада презентовано *скульптуру «Artefact»* за мотивами творів братів Стругацьких. Арт-об'єкт поєднав у собі медіа, електронні технології та мистецтво. Її співавтори – французькі та українські митці. Серед них – В. Коршунов/Rassvet. З Прип'яті інсталяція вирушить до інших міст та за межі України.

Також у листопаді *було відкрито*: скульптуру з QR-кодом «Київська пектораль», яку створив Ю. Білявський у рамках проекту про історію міста «Шукай!», – у Києві; пам'ятник Т. Шевченку, автори – скульптори М. Шумський та В. Міщук, – у селі Підгайці на Волині; меморіальні дошки: діду Панасу – актору П. Весклярову, який втілював у життя цей образ, – у Тальному Черкаської області; композитору Л. Бернстайну до 100-ліття від дня його народження – у Рівному.

Визначено лауреатів премій: ім. К. Білокур – з. м. н. тв. України В. Слободянюк з Вінниці за цикл творів «Автентична Україна»; ім. М. Дерезуса – Д. Коваль з Києва за серію робіт «Українська молитва».

ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО

За сприяння Міністерства культури України 2–5 листопада у Житомирі відбулася *IV Міжнародна хореографічна асамблея ім. Н. Скорульської*, яку цього горіч було присвячено 60-річчю створення балету «Лісова Пісня» М. Скорульського за мотивами драми-феєрії Лесі Українки у постановці В. Вронського та Н. Скорульської. У рамках асамблеї пройшов Міжнародний фестиваль-конкурс хореографічного мистецтва ім. Н. Скорульської. Участь у ньому взяли хореографічні колективи та окремі виконавці з 13 областей України, а також з Грузії та Польщі. Загалом – більш як 500 осіб, які змагалися в номінаціях класичного, сучасного і народного танцю. Крім того, відбулися: Міжнародний хореографічний форум для керівників колективів, майстер-класи провідних педагогів-хореографів із різних країн світу, зокрема від н. а. України К. Кухар та з. а. України О. Стоянова, перформанс у виконанні учасників асамблеї на музику М. Скорульського, імпровіз-батл, виставка особистих речей та фото з архіву сім'ї Скорульських, благодійна акція тощо.

Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Танцювальний оберіг» (конкурс хореографічних колективів коледжів, училищ культури), засновником і організатором якого є Національна хореографічна спілка України, відбувся у столиці 24–25 листопада за підтримки Міністерства культури України. На нього прибули хореографічні колективи з 28 коледжів та училищ культури і мистецтв України. Гран-прі виборів Коледж хореографічного мистецтва «Київська муніципальна академія танцю імені Сержа Лифаря».

1–3 листопада у Львові тривав *V Всеукраїнський фестиваль-конкурс народної хореографії ім. Героя України М. Вантуха*, який зібрав близько 100 хореографічних колективів зі всієї України. Гран-прі здобув луцький зразковий аматорський ансамбль танцю «Волиняночка».

КІНОМИСТЕЦТВО. КІНОВІДЕОПРОКАТ

За підтримки Держкіно України 22–25 листопада в столичному Будинку кіно пройшов *XV Київський міжнародний фестиваль «Кінолітопис»*, який складався з національного, міжнародного, студентського конкурсів, окремої програми, присвяченої польському кінематографу, нової програми, присвяченої містам-побратимам Києва – Кракову і Тампере, майстер-класу «Реальне життя у сучасному кінематографі» тощо. Загалом було представлено 44 документальні стрічки. На конкурс подано 34 фільми – українських та знятих у співпраці документалістами з 11 країн, зокрема Польщі, Білорусі, Чорногорії, Болгарії,

Росії, Боснії і Герцеговини та ін. Серед українських стрічок, які здобули нагороди на фестивалі: «Чорнобиль – хроніка важких тижнів» В. Шевченка – у номінації «Золотий кадр: кіно ціною життя»; «Чорний козак» В. Чабанюка – золотий диплом «За відродження витоків етнографічної культури України»; «Таємний щоденник Симона Петлюри» О. Янчука – Київська кінопремія «За найкращу режисерську роботу» та ін.

На огляд українського кінематографу останніх двох років перетворилися конкурсні програми – національного кіно (9 стрічок), короткого метра (11 фільмів) й «дипломних робіт» (4 стрічки) – VII Трускавецького міжнародного кінофестивалю «Корона Карпат», який відбувся 1–4 листопада у Трускавці на Львівщині. Було показано близько 30 фільмів: художніх, документальних, мультимедійних (художня картина, знята у стилі документального кіно), роуд-муві, бойовиків тощо, – українських та створених у копродукції з Польщею, Францією, Італією, Македонією, Ісландією й Канадою. Гран-прі та ще два призи (за найкращі сценарій та жіночу роль) здобула картина українсько-ісландсько-французького виробництва «Гірська жінка на війні» Б. Ерлінгссона. Також відзначено інші українські стрічки: «Припутні» А. Непиталюка – за режисуру; «Шляхетні волоцюги» Ю. Короля – за операторську майстерність та ін. Приз за найкращий короткометражний фільм отримав фільм «Випуск 97» П. Острікова.

Український незалежний кінодистрибутор Kinove, що спеціалізується на інтелектуальному та естетичному кіно, 23–26 листопада провів у Києві I Kinove. Фестиваль. У його програмі – покази 10 ігрових, документальних стрічок на різні теми, серед яких «Стрімголов» М. Степанської, лекції про кіномистецтво та дискусії за участі кінокритиків, мистецтвознавців та фахівців різних галузей.

У рамках Днів українського кіно – соціального проекту Київського міжнародного кінофестивалю «Молодість» – у Вознесенську Миколаївської області, Богуславі Київської області, Глухові та Ромнах Сумської області, Токмаці Запорізької області відбулися кінопокази сучасних українських фільмів: «Чужа молитва» та «Кіборги» А. Сеїтаблаєва, «Війна химер» А. та М. Старожицьких, «Сторожова застава» Ю. Ковальова, анімаційного «Викрадена принцеса: Руслан і Людмила» О. Маламужа та ін.

27 листопада у столичному кінотеатрі «Жовтень» презентовано проект автора і режисера С. Буковського «Візуальна антологія новітньої України: персони, історії, візії». Це цикл повнометражних фільмів, побудованих як бесіди з людьми – ключовими учасниками процесів, які відбувалися в Україні від 1960-х років і донині. Першими героями стали І. Дзюба, Ю. Щербак, С. Глузман, Д. Горбачов. На черзі – Ліна Костенко, В. Сільвестров, В. Шевчук, Р. Віктюк, Є. Станкович та ін. Антологія створюється ГО «Центр сучасних інформаційних

технологій та візуальних мистецтв» за підтримки Українського культурного фонду.

МУЗЕЙНА СПРАВА. ОХОРОНА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

15 грудня у Музеї Шолом-Алейхема в Києві нагороджено авторів найкращих фотографій та авторів, що сфотографували найбільшу кількість об'єктів, загалом та за областями, – учасників *Міжнародного фотоконкурсу фотографій пам'яток культурної спадщини «Вікі любить пам'ятки»*. В українській частині конкурсу було завантажено понад 21 тисячу фотографій. Подано фото більш як 9 тисяч об'єктів культурної спадщини, понад 1400 пам'яток було сфотографовано вперше. Участь у конкурсі взяли понад 270 авторів, двоє з них входять у десятку найактивніших завантажувачів фото у світі. Також було відкрито виставку найкращих світлин конкурсу 2018 року та переможців у спеціальній номінації «Єврейська спадщина». Міжнародний проект «Вікі любить пам'ятки» спрямований на створення у Вікіпедії повної ілюстрованої інформаційної бази про культурний спадок світу та щоріч вже традиційно відбувся у понад 55-ти країнах.

З нагоди 1000-ліття освячення Софії Київської та проведення в ній першого богослужіння 27 листопада у стінах храму за підтримки Українського культурного фонду відкрито виставку *«Софія Київська: 1000-річчя могутності духу»*. В експозиції, яка розповідає про укладення династичного шлюбу київського князя Володимира й візантійської царівни Анни, що поклав початок хрещенню Русі-України, зведення Десятинної церкви, створення та історичну долю Софійського собору: артефакти княжої доби – візантійські монети, печатки, мозаїки, фрески тощо.

Проект «Під зорею Пінзеля. 3D-вимір» та віртуальний музей Пінзеля презентовано 30 листопада у Національному заповіднику «Софія Київська». Представлено 3D-аналоги високополігональних векторних скульптур видатного галицького барокового скульптора кінця XVIII століття І. Г. Пінзеля. Оригінали робіт митця знаходяться на територіях Тернопільської, Львівської та Івано-Франківської областей. Проект реалізовано за підтримки Українського культурного фонду.

До 120-річчя від дня народження українського художника-постімпресіоніста, графіка М. Кричевського експонувалися виставки: у Музеї української діаспори (м. Київ) – «Микола Кричевський. Мистець і світ», що охоплює всі періоди творчості художника, різні напрями й жанри його мистецької діяльності; у Музеї мистецької родини Кричевських в Опішні на Полтавщині – «Микола Кричевський: у координатах часу й мистецтва», в експозиції якої – 51 твір митця з фондів Полтавського краєзнавчого музею ім. В. Кричевського, Сумського художнього музею ім. Н. Онацького, Лебединського міського художнього му-

зею ім. Б. Руднева та Національного музею-заповідника українського гончарства (сmt Опішня).

Крім того, в музеях України було відкрито виставки: у національних: заповіднику «Софія Київська» – «Відбудова Хрещатика: конкурс та проектування», присвячена повоєнній відбудові головної вулиці столиці, куратор – С. Широчин, а також «Християнська спадщина нашої землі: Північ» з фондів Музею Хреста (м. Дніпро), де було представлено понад 1100 експонатів з Київської, Чернігівської й Житомирської областей періоду від часів хрещення Русі до початку ХХ ст.; Т. Шевченка – ікони «Скорботна Богородиця» Г. Честахівського; українського народного декоративного мистецтва – творів К. Білокур до 118-ї річниці від дня її народження; історико-меморіальному заповіднику «Биківнянські могили» – «Перерваний урок» (спільно з Українським інститутом національної пам'яті) про долі репресованих освітян України, знищених упродовж 1937–1939 рр. у в'язницях НКВС у Києві; у Вінницькому обласному краєзнавчому музей – «Викрадачі минулого. Врятовані і знищені пам'ятки археології» з метою привернути увагу до проблеми пограбування пам'яток археології; в Дніпропетровському національному історичному музеї ім. Д. І. Яворницького – творів першого головного художника Дніпропетровського академічного театру опери та балету А. Арєф'єва до 100-річчя від дня його народження (спільно з художнім музеєм та театром опери та балету); в Музеї українського живопису (м. Дніпро) – робіт Г. Собачко-Шостак, Є. Пшеченка, К. Білокур, В. Довгошиї та інших народних митців з України «Авангард. Модерн. Наїв», присвячену 110-річчю від дня народження української народної художниці М. Приймаченко; в обласних художніх музеях: Закарпатському ім. Й. Бокшая – «Золоті сторінки. Українське мистецтво другої половини ХХ ст.» з нагоди 70-річчя закладу; Кіровоградському – живопису та графіки Б. Вакса «Дзеркало душі»; Чернівецькому – «Відродження буковинського ліжникарства» в рамках однойменного проекту, що реалізує Учбово-методичний центр культури Буковини за підтримки Українського культурного фонду; Чернігівському ім. Г. Галагана – «Останній Гетьман. Сучасні візії» в рамках проекту «Останній Гетьман. Незавершена подорож...» за підтримки Українського культурного фонду та ін.

1 листопада у Києві завершився дводенний *Міжнародний семінар «Жива релігійна спадщина всесвітнього значення: спільне управління та стале використання»*. Організатор події – Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник за підтримки Міністерства культури України та Центру всесвітньої спадщини. Участь у семінарі взяли керівники об'єктів всесвітньої спадщини, представники державних і місцевих органів влади та представники релігійних громад з 16 країн світу трьох із п'яти регіонів ЮНЕСКО (Африка, Арабські держави, Європа і Північна Америка), а також експерти-члени Рабо-

чої групи Центру всесвітньої спадщини та дорадчих органів (ІКОМОС, ІК-КРОМ, МСОП) з питань спадщини релігійного призначення. Мета заходу – об'єднати досвід різних країн щодо адміністрування та охорони пам'яток релігійного значення та створити нові тематичні документи.

15–16 листопада Національна спілка театральних діячів України та Музично-меморіальний музей С. Крушельницької (м. Львів) за підтримки Українського культурного фонду провели у Києві *Міжнародний театральний-музейний форум «Театр & Музей: взаємо-ДІЯ»*. Мета заходу – сприяти налагодженню міжсекторального діалогу між музеями та театрами з урахуванням основних сучасних світових тенденцій розвитку музейної справи. Участь у форумі взяли близько 80 представників театрів та музеїв з різних міст України, а також Угорщини, Польщі, Болгарії. Під час заходу також відбулися воркшопи «Інклюзія: робота з особливими категоріями відвідувачів», «Права інтелектуальної власності та авторське право», «Внутрішній маркетинг» тощо.

Різним аспектам музейної роботи було присвячено інші науково-практичні заходи, що відбулися в листопаді: питанням цифрового збереження спадщини – науково-практичний семінар «Оцифровані колекції та електронний облік в секторі культурної спадщини» у Національному історико-архітектурному музеї «Київська фортеця»; систематизації провідних сучасних технологій в організації музейного середовища та особливостей їх застосування – семінар «Нові технології експозиційного дизайну» у Львівському історико-краєзнавчому музеї; переосмисленню та новому представленню радянського періоду в музеях – міждисциплінарний круглий стіл «Радянське минуле в музеї. Переосмислення» у Кам'янському Дніпропетровської області; сучасним методам та формам роботи музеїв – IV воркшоп у Вінниці для працівників музеїв Донецької та Луганської областей у рамках проекту «Музей відкрито на ремонт»; розбудові ефективної комунікації та музейного маркетингу – воркшоп «Майбутнє минулого або музейна справа у XXI сторіччі. Позитивний імідж як запорука успіху музеїв» в Полтаві для керівників музеїв області та ін.

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА

У Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого 10 листопада було представлено прем'єру театральної постановки – *вистави-променаду «Діалоги»*, автор ідеї та режисер – П. Бараніченко. Це колаборація бібліотеки та команди U!Zahvatі, яка створює театральні проекти поза театральним простором. Кожен глядач «Діалогів» поряд з акторами міг стати співавтором та учасником вистави, познайомитися з імерсивним театром. Подію відвідали телерадіоведучий Д. Жупник, дизайнер С. Смолін, актор театру і кіно О. Тритенко та ін. Проект реалізовано завдяки підтримці Українського культурного фонду. А

30 листопада прем'єра «Діалогів» пройшла в Одеській національній науковій бібліотеці.

За підтримки Міністерства культури України 15 листопада у Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого відбувся семінар «Актуальні питання охорони книжкових пам'яток». На ньому було обговорено питання нормативно-правового забезпечення формування Державного реєстру національного культурного надбання в частині книжкових пам'яток, методи збору, структурування і впорядкування інформації про документи, що мають ознаки книжкових пам'яток, співпрацю та кооперацію зусиль з метою охорони книжкових пам'яток. У програмі заходу, окрім лекційних занять та консультацій, було презентовано електронну базу даних бібліотеки «Книжкові пам'ятки України».

6–8 листопада у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського (НБУВ) пройшла Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація», присвячена 100-річчю від часу заснування книгозбірні. На 6-х засіданнях секцій та семінарах заходу йшлося про інноваційний розвиток бібліотек України, їхні цифрові ресурси, оптимізацію бібліотечної діяльності у розвитку національного інформаційного простору, збереження бібліотечних фондів, історію книжкової культури України, роль художньо-мистецьких виставок у популяризації знань тощо. Також у рамках конференції відбулися виставки: творів художника Р. Кутняка «Сезони та стихії», живопису В. Красьохи «Сакральна буденність», оригінальних чудотворних ікон з гори Афон, переданих в дар українському народу ченцями тамтешніх монастирів та ін.

Читачі бібліотек по всій Україні взяли участь у визначенні переможців книжкової премії «Еспресо. Вибір читачів». До довгого списку премії увійшло понад 100 книг. Відвідувачі книгозбірень обирали лише одну, яку вважали найкращою. У номінації «Література для дорослих» переміг роман «Інтернат» С. Жадана. Найкращою дитячою книжкою визнано «Дрімучий ліс» А. Лавренішиної з ілюстраціями Н. Дойчевої. Головна мета премії – популяризація сучасної української літератури.

Різними бібліотечними заходами відзначено ювілеї українських літераторів: 240-річчя Г. Ф. Квітки-Основ'яненка; 180-річчя І. С. Нечуя-Левицького; 170-річчя Д. В. Марковича; 155-річчя О. Ю. Кобилянської; 120-річчя Д. Н. Фальківського (Левчук), М. П. Ледянка; 115-річчя Т. Г. Масенка; 110-річчя І. З. Бойка, Г. П. Кочура; 105-річчя Г. П. Донця; 100-річчя Д. М. Прилюка, М. С. Масютка, В. М. Лагози; а також 290-річчя англійського письменника, поета, драматурга О. Голдсмита; 200-річчя російського письменника І. С. Тургенева та польського письменника К. Шайнохи; 160-річчя шведської письменниці, лауреатки Нобелівської премії С. Лагерлеф; 140-річчя німецької письменниці Б. Ласк та німецького драматурга, поета, прозаїка Г. Кайзера; 120-річчя ірланд-

ського та англійського прозаїка-фантаста, поета К. С. Льюїса; 110-річчя російського прозаїка, драматурга М. М. Носова та литовського письменника Ю. Бутенаса; 105-річчя французького письменника, лауреата Нобелівської премії А. Камю та ін.

ЛІТЕРАТУРА

За сприяння Міністерства культури України в Ужгороді 8–9 листопада відбувся *V Міжнародний літературний фестиваль «Карпатська ватра»*, присвячений Дню української писемності та мови. Його учасники – літератори з Словаччини, Угорщини, Польщі, Румунії, а також із Києва, Львова, Івано-Франківська, Чернівців і закарпатські автори. Вони читали свої твори та презентували нові видання. Також було розгорнуто книжкову виставку «Літературне добросусідство».

Поезія, проза, презентації, лекції, дискусії, книжковий ярмарок, виставки, екскурсії тощо – усе це заходи *I Міжнародного літературного фестивалю «Фронтера»*, який тривав впродовж 17–18 листопада у Луцьку. Участь у ньому взяли письменники з України, Польщі, Білорусі та Латвії. Літератури цих країн розглядалися в історичному розрізі від 1918 до 2018 року. Крім того, у межах заходу відбулися поетичний слем-батл П. Коробчука та А. Полежаки та читання за участі О. Забужко. У музичній частині фестивалю – Х. Халімонова та М. Савка із музично-поетичним перформансом «В саду зізнань» та музична вистава «Емі Вайнхауз. Тіло та душа» за мотивами біографії британської співачки Е. Уайнхауз за участі гурту The Velvet Sun.

Фестивалем «Місто, що надихає» 17–18 листопада відзначено третю річницю отримання Львовом титулу «Міста літератури» в мережі креативних міст ЮНЕСКО. Цьогорічна фокусна тема заходу – «Слова порозуміння». У програмі – зустрічі з культур-активістами зі Сходу України, які презентували актуальні мистецькі проекти з прифронтових територій; дискусія «Людина в місті бібліотек: яким є сучасний відвідувач?»; воркшоп, який зробить на крок ближчим входження Львова до міжнародної мережі захисту письменників-біженців ICORN; презентація I Львівської літературної резиденції тощо. Окремо діяли арт-простір, де пройшли читання львівських авторів та дитяча локація з літературно-мистецькими майстер-класами та презентаціями. Також відбулися прем'єри літературних перформансів від Г. Шиян і Т. Горгішелі та молодих поетів літературного роз'єднання «Грань».

6–7 листопада в Івано-Франківську пройшов *X Літературний фестиваль «Покрова» ім. Т. Мельничука*. У програмі: літературні читання, презентації книг тощо. Цьогоріч його лауреатами стали літератори Р. Киселюк та М. Близнюк. Також серед учасників заходу – Є. Баран, В. Шкурган, Р. Киселюк, М. Лазарук та ін.

Завершено *Всеукраїнський конкурс «Краща книга України»*, який заснував і щорічно проводить Держкомтелерадіо України. Цього року для участі в ньому у 10 номінаціях надійшло 122 роботи від 44 видавців. Гран-прі присуджено видавництву «Фенікс» за повнокольорове видання у двох книгах українською мовою Нового Завіту – «Євангеліє» і «Апостол». У номінації «Моя країна» переміг твір Т. і О. Литовченків «Книга жахіття: 1932–1938». У номінації «Життя славетних» – «Візерунок на камені. Микола Бажан: життєпис (не)радянського поета» В. Агеєвої. Також кращими книгами у різних номінаціях названо видання Р. Романишин та А. Лесіва «Я так бачу»; збірку поезії О. Каданова «Не я, а той»; книгу П. Кралюка «Півтори тисячі років разом. Спільна історія українців і тюркських народів»; роман В. Китайгородської «Обличчям до стіни»; білінгвальне видання «Райнер Марія Рільке. Сто поезій у перекладі Мойсея Фішбейна»; видання Л. Лапшиної «Перлини нашої планети». Бестселером року став роман А. Цаплієнка «Стіна».

Лауреатом премії ім. Г. Кочура у 2018 році обрано В. В. Пояту за книгу «Відлуння» (переклад українською мовою визначних творів молдовсько-румунських поетів-класиків ХІХ-першої половини ХХ ст.).

«Портрет художника» – щорічна тема *VII Мистецтвознавчого конкурсу для арт-критиків* від Stedley Art Foundation, який завершився 16 листопада в Києві. У фіналі конкурсу 10 учасників писали есе або коротку статтю. Першу премію виборола П. Ліміна за текст «Божена Чагарова: діалектична матриця».

АМАТОРСТВО. ПРОСВІТНИЦТВО

«Від троїстої музики – до фолк-року» – гасло *II Київ-етно-мюзік-фесту «Віртуози фолку»*, фінал якого пройшов 18 листопада в Українському домі за участі понад 20 виконавців традиційної української музики, відібраних із більш як 150 заявок з різних куточків України. «Відкриттям фестивалю» названо столичний ансамбль «Згарда». Також серед лауреатів – київський етно гурт «Буття», тріо Національного хору України ім. Г. Верьовки (Т. Пирогова, О. Ільченко, Т. Прядко), народний художній фольклорно-етнографічний колектив «Вербиченька» з Нової Водолаги Харківської області та ін. Крім того, у програмі – виставки робіт майстрів з виготовлення етно-музичних інструментів та народної творчості з різних куточків країни, зустрічі з діячами культури та мистецтва, науковцями, різноманітні майстер-класи, презентації тощо. Передували заходу концерт-презентація в Житомирі 9 листопада та три великі промоконцерти в столичних торгово-розважальних центрах. Завершився фестиваль гала-концертом, у якому взяли участь гурти ManSound, Folky Funky, Mnishek, Руслана, Муніципальний камерний хор «Київ», Н. Матвієнко, «Гуцульська троїста», «ДримбаДаДзига», Т. Силенко (старосвітська бандура), О. Кулик та Київський академічний ансамбль української музики «Дніпро» та ін.

Напередодні Всеукраїнської акції «16 днів проти насильства», яка проводиться щорічно з 25 листопада, 21 листопада у Києві відбувся *фестиваль «Art проти насильства»*. Його мета – привернути увагу до проблеми насильства, захисту життя і здоров'я жінок та попередження дискримінації. Програма заходу включала театральну виставу-перформанс «Спляча красуня» за участі непрофесійних акторів, концерт молодих сучасних виконавців, а також виставку створених із гудзиків масштабних картин творчого соціально-інформаційного проекту «Гудзик». Фестиваль пройшов за підтримки фонду «Відродження».

Майже 528 дітей віком 8–18 років взяли участь у *дитячому конкурсі «У пошуках літературних талантів»*, започаткованого київською організацією НСПУ та Благодійним фондом сім'ї Хомичів-Джукашвілі. Найактивнішими були львів'яни, кияни, харків'яни, житомиряни, волиняни, а також діти з Херсонщини, Запоріжжя, Чернігівщини, Кіровоградщини та Закарпаття. Фінал відбувся 15 листопада у Будинку письменника. На вручення нагород прибуло 15 переможців конкурсу, які впродовж року змагалися у номінаціях «Проза», де перше місце здобула І. Сергієнко з смт Нова Прага на Кіровоградщині, та «Поезія», де перемогла Л. Мельникова з Харкова.

Твори декоративно-вжиткового мистецтва експонувалися на виставках: в Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття (Коломия Івано-Франківської області) – тканий одяг Г. Вінтоняк «Традиції і сучасність» та шкіряні вироби Л. Гумен «Покутська тобівка»; в Рівненському обласному краєзнавчому музеї – вишивані рушники, сорочки, костюми з льняного домотканого полотна, картини, різьблення тощо народних майстрів с. Крупове Дубровицького району в рамках обласної акції «Мистецтво одного села»; в Кіровоградському обласному художньому музеї – роботи 55-ти народних майстрів Кіровоградщини під назвою «Країна майстрів»; в Харківському обласному центрі культури й мистецтва – зразки традиційної культури різних народів, представники яких живуть на території Харківської області, під назвою «Харківщина мультикультурна» та ін.

Матеріал підготувала

Соломка В. А., провідний редактор
відділу наукового аналізу й
узагальнення інформації Інформцентру
з питань культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування ***І. Г. Піленко***

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,39. Б/т. Зам. 129. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12